№ 276 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 27 listopada 1928 r | דינסטאָג, י"ד כסלו תרפ"ט | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 10. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

מודעה מהראבינאט.

דער ועד הרבנים דפה איז מודיע, אז לעצטענס בעקומען מיר בריף פון רבנים פון פערשידענע ערטער, אז ס'ווערען אריינגעפיהרט פון זייערע שטעט נאך לאדז

טויטע געננז,

וואס זענען גע'שחט'ן געווארען דורך אזעלכע פערזאנען, וואס זענען בכלל נישט קייז שוחטים. א חוץ דעם האבען מיר אויך בעקומען א בריף פון קאנסקער רב שליט"א, אז א געוויסע חיה האלבערשטאדט פיהרט אריין נאך לאדז הונדערטער געננז, וואס ווערען גע'שחט'ען פון א פערזאן, וואס איז געאסרט געווארען דורך די אגודת הרבנים אין פוילען.

על-כן זענען מיר מזהיר אלע עופות-הענדלער, וואורשט-פאבריקאנטען און דאס פובליקום נישט צו קויפען אזעלכע עופות, וואס זענען בחשש נבלה וטריפה, נאר אזעלכע עופות, וואס זענען גע'שחט'ן דורך היגע שוחטים ביי השגחת הראבינאט.

דער לאדזער ראבינאט.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבקה חיים לכל חי אשתי, אמנו, אחותנו, גיסתנו ודודתנו
האשת החשובה והערינה
נ"ע **בת ר' אשת ר' אברהם נ"י**
בת הרב ר' דוד קאמייסא זצ"ל

ראבינאוויטש

בשנת החמשים ואחת לחיי.
ההלוי' תתי' חיום, יום ג' י"ד כסלו (27/XI—28) בשעה 12 בצהרים מבית-האבל רחוב פאלורניאווא 42
השרוים בצער עמוק ובכל קודר
משפחתה המתאבלת.

מודעה מהראבינאט.

דער ועד הרבנים דפה איז מודיע, אז לעצטענס בעקומען מיר בריף פון רבנים פון פערשידענע ערטער, אז ס'ווערען אריינגעפיהרט פון זייערע שטעט נאך לאדז

טויטע געננז,

וואס זענען גע'שחט'ן געווארען דורך אזעלכע פערזאנען, וואס זענען בכלל נישט קייז שוחטים. א חוץ דעם האבען מיר אויך בעקומען א בריף פון קאנסקער רב שליט"א, אז א געוויסע חיה האלבערשטאדט פיהרט אריין נאך לאדז הונדערטער געננז, וואס ווערען גע'שחט'ען פון א פערזאן, וואס איז געאסרט געווארען דורך די אגודת הרבנים אין פוילען.

על-כן זענען מיר מזהיר אלע עופות-הענדלער, וואורשט-פאבריקאנטען און דאס פובליקום נישט צו קויפען אזעלכע עופות, וואס זענען בחשש נבלה וטריפה, נאר אזעלכע עופות, וואס זענען גע'שחט'ן דורך היגע שוחטים ביי השגחת הראבינאט.

דער לאדזער ראבינאט.

צענטראלער סוחרים און פאבריקאנטן-פעראיין
אויף דער לאדזער וואיעוואודזטווע, פיעטריקאווער 10.

אכטונג, מיטגלידער!

היינט, דינסטאג, ד. 27. ד. ח. ד אוועגד קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל (פיעטריק. 10) א

פייערליכע אויפנאהמע

פאר דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע, אין וועלכער ס'וועלן זיך בעטייליגען די ה"ה:

ל. יפה, ז. זשוכאוויצקי, ווולדמאן

אויף דער פערזאמלונג וועלן די מיטגלידער פון דער א"י-דעלעגאציע אפגעבען א בעריכט פונ'ם ווירטשאפטליכען מצב אין ארץ-ישראל און וועגען די האנדעלס-מעגליכקייטן צווישען פוילען און פאלעסטינא. צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג ווערען די מיטגלידער געבעטען צאהלרייך צו ערשיינען.

די פערוואלטונג פון צענטראלער סוחרים און פאבריקאנטן-פעראיין אויף לאדזער וואיעוואודזטווע, פיעטריקאווער 10.

אויפרוף צו דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג.

אזוי ווי דער פעראין

„לינת-אורחים"

נוטיגט זיך אין פאטריאטישע הילף, ארדנען מיר איין

א בלימעל-טאג

היינט דינסטאג ד. 27 ד. ח.

אין גאמען פון אלע נוטמצדערפטיגע בעטען מיר אנטייל צו נעמען און צו לינדערן די נויט. אלע מיטגלידער הי אויך סימפאטיקער ווערען געבעטן צו קומען אין פעראינס-קאנצעלאריע יעדען טאג פון 10—2 און 5—9 אוה. יוגעד, פערשרייבט אייך מאסענווייז! העלפט אונזער פעראין!

די פערוואלטונג.

Dr. Różaner
מעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
העלונג מיטן וואריקאזע-אפאראט
און מיט אלעקטריציטעט
בעל. 26-08 (Narutowicza) 9 Dzielna
מן 8—10, 10—8, פרייטאג 4—3.

ד"ר לודוויג פאלק

נאוראט 7, טעל. 07-28.
ספעציאליסט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן מן 10—12 און פון 5—7 נאכמ. 5424

Dr. med. B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
וואוינט יעצט
פיעטריקאווער 10, טעלעפ. 31-86
נעמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכמ

Dr. med. L. Pikielny

ספעציאל-ארצט פאר
נירען, בלאזע און האר-קראנקהייטען
Nawrot 8, tel. 19-90
עמפאנגט פון 4—7 אין אוועגד.

Dr. I. GRYNBERG

אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאליסט פון הארץ-קראנקהייטען
צענעלניאנא 53, טעל. 74-15
נעמט אן פון 5—6 אין אוועגד.

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען
אויף אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוועגד.
ספעציאל-ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
פאר דאמען ספעציעלער וואַרטע-זאל.

די פערזיכערונגס-געזעלשאפט

„וועסטא", לאדז

פאדער איך אויף מיר די וועקסלען אפצוגעבען, דעם גאנצען ענין אין גוטען צו ערלעדיגען, אין געגענסאל חעל איך ציהען קאנסעקווענצען.

פ. כאהן, בושעזשין.

Dr. med. M. Goldfarb

זאמאדזקא 18. טעלעפאן 53-10.
הויט- האר- און געשלעכטס-קראנקהייטען

Dr. med. DONCHIN

ספעציעל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פוילען.
נעמט אן טעגליך פון 10—1 און פון 4—7 נאכמ
זונטאג — פון 10—1 נאכמ.
מאניושקי 1 Moniuszki טעל. 97-9.

Dr. med. A. Mazur

ספעציעל-ארצט פאר אויערן, נאז און האלז-קראנק
הי אויך שום און שפרעך-פעהלער
האט זיך איבערגעצויגען אויף
וסקאדניא 65
אינגאנג אויך דורך פיעטריק. 46) טעל. 66-91

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז,
האלז און לונג ען-קראנקהייט
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 29-81.
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.
נעמט אויך אן אין לעטשניצא זגעזיטער 17 אונ
ווענד פון 2 ביז 3 נאכמ. 98

Dr. med. J. BETTE

צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר אינערליכער און קינדער-קראנק.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אוועגד

Dr. med. Adam BENDER

ספעצ. פאר אינערליכע
און הארץ-קראנקהייטען
Przejazd 30, Telef. 54-68.
נעמט אן פון 5—7 נאכמיטאג. 5085

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA
גראנסקא 28, טעל. 41-46
ספעציאליסט פון בינער און געלענקע-קראנקהייטען
:—: טערקריפונגען פון פלעצעס און גלידער. :—:
אייגענע פראצאוניע
פון זעמעליכע ארשאפערישע אפאראטען: הי הקלערקע. בעינען פלאטפוס, קינסטליכע מיס, ארשאפעדישע גארטעג שען א. ז. ה.
נעמט אן פון 5—7

Dr. med. R. Stupel

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
און מענער-שוועכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-לאמפע און רענטגען-שטראהל
עלעקטריש שטראפיע.
SZKOLNA 12 (שקאלנא)
נעמט אן פון 6 ביז 9 אוועגד
5825

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען
און מענער-שוועכע
נאוראט 2
צוריקגעקעהרט
נעמט אן ביז 10 פריה, פון 1—2 און פון 4—8 אוועגד
פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.
פאר אונטערמיטעלסט לעטשניצע-פרייזען.

Dr. Wołkowyski

צעגיעלנאנא 25
טעלעפאן 26-87
ספעציאל-ארצט פאר הויט-, ווענערישע קראנק-הייטען און מענער-שוועכע. אלע-ארט אנאליזען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10, 12—2 און 4—8 אוועגד
בעזונדער וואַרטע-זאל פאר פרויען.

---

2 וואוינונגען

צו 2 שטובען און קוך און 1 וואוינונג
פון 3 שטובען און קוך
ריוו זאפארט צו פערמיטען.
צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

הרב
הירצל הארצשטארק
האט זיך איבערגעצויגען
אויף **זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 3**
רוג קאנסטאנטינער

אכטונג פאבריקאנטען!

איך האב דעם כבוד צו מעלדען די ג' ה' פאבריקאנטען, אז איך האב געעפענט איין עלעקטרא-טעכנישע ווערשטאט

אויף סילינסקי 75

אונטער דער פירמע

„מאטאר"

איך נעם אן מאטארען און דינאמאס צום אויסבעסערן און גיי וויקלען מיט גאראנטיע. אינסטאלאציע פון בעלייכטונג און קראפט מיט קאנצעסיע פון דער עלעקטראוניע. ..... לאגיגיהריגע אויסלענדישע פראקטיק. פינקטליכע און רעיעלע בעהאנדלונג! ..... ביטע זיך איבערצייגען!

מיט דרך-ארץ ל. מיללער דיפל. עלעקטראטעכניק.

בעמ.: פריוואט-וואוינונג צענעלניאנא 9 וו. 10 פראנט

אונטערגעגאנגען 20 שיפען אויפ'ן אקעאן

שטורם-ווינד צוריסען א דייטשע אינזעל אויף דריי שטיקער

לאָנדאָן. (ספ.) די שטורם-ווינדען, וואָס הערשען זיט אייניגע טעג אויפ'ן אטלאנטישען אָקעאן ווערען פון טאָג צו טאָג מורא'דיגער און שטארקער. ביז איצט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען זענען אין משך פון די לעצטע טעג דערטרונקען געוואָרען 20 גרעסערע און קלענערע שיפען. טרוב מאנשאפטען זענען גערעטעט געוואָרען.

די מאנשאפט פון דער שיף „פאמערן", וועלכע איז געשטאנען פון 84 פערזאן זענען גערעטעט געוואָרען על פי נס. די שיף איז איבערגעלאָזט געוואָרען אויף איהר אייגענעם גורל, און ווערענדיג געטריבען פון ווינד, האָט זי פערגעשעלט מיט זיך א געפאהר פאר די אנדערע שיפען, וואָס האָבען קורסירט אין קאנאל. מען האָט מורא, אז צוליב דעם זאָלען נישט פארקומען קיין קאטאסטראָפעס.

האמבורג. (ספ.) בעת'ן נעכטיגען שטורם-ווינד אויפ'ן אָקעאן האָבען די כוואליעס צושפּאלטען די אינזעל סילט אויף 8 טיילען. דאָס גרויסע קאפּע-הויז ביים ברעג ים הענגט איצט איבער'ן אָפּגרונד און שטעהט אין געפאהר יעדע מינוט חרוב צו ווערען. עס איז אויך פערפלייצט געוואָרען א שולע, די קינדער האָט מען געמוזט ארויסראטעווען מיט רעטונגס-שיפלעך. די ששאָטע וועסטערלאנד און די ארומיגע דערפער זענען גענצליך פערפלייצט געוואָרען, אז די נאנצע באַפעלקערונג פון דער אינזעל איז א גרויסער געפאהר.

גענ'נד-צושטאנד פון ענגלישען קעניג וויד'ר פערערגערט.

לאָנדאָן, (אטע) דער לעצטער ביולעטין מעלדעט וועגען א פערערגערונג פון קעניג דזשארדזש'ס געזונד-צושטאנד. פאר'ן קעניגליכען פאלאץ געפינט זיך א גרויסער המון מענשען, וועלכע וואַרטען אויף ווייטערע ידיעות. נעכטען זענען ארויסגערופען געוואָרען צום קראנקען קעניג אלע מיטגלידער פון דער קעניגליכער פאמיליע.

געפונען אנ'ערמ'ארדעטען יוד פון טורעק אין דאנציגער פא"ט.

דאנציג. (ספ.) אין די קויהלען-סקלאדעס ביים דאנציגער פארט האָט מען הייַנט פריה געפונען דעם טויטען קערפּער פון אנ'ערמארדעטען יוד. עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז דער ערמארדעטער איז דער יוד מנחם זאקס פון טורעק ביי קאליש, 42 יאָהר אלט. די פּאליציי האָט ארעסטירט עטליכע דאָק-אר־בייטער, וועלכע מ'איז חושד אינ'ם מאָרד.

כריבער יודישע פויערים געווינען פריזען אויף לאנדווירטשאפטליכער אויסשטעלונג.

מאסקוא. (י.ט.א.) פיל יודישע פויערים האָבען באקומען פריזען ביי דער ראיאָנער ווירטשאפטליכער אויפשטעלונג, וואָס איז פארגעקומען אין יעהעפאטריע.

די כאר-שוהלען איז סאמארא און ניקאלאיעווסק פערוואנדעלט אין ארבייטער-קלובען.

ריגא. (י.ט.א.) די קאָנפערענץ פון די יודישע קאָמוניסטען אין ניקאלאיעווסק האָט אָנגענומען א רעזאָלוציע וועגען פערוואנדלען די ניקאָלאיעווסקער כאר-שוהל אין אנ'ארבייטער-קלוב. נאָכ'ן אָנ־נעמען די רעזאָלוציע האָבען די אנטיל־נעמער פון דער קאָנפערענץ געפילדערט א צוג און אונטער די קלאנגען פון ארקעסטער אויסגעגאנגען צום אויס־פיתר-קאָמיטעט. נאָכ'ן בעקענען זיך מיט דער רעזאָלוציע האָט דער פּלענום בע־שלאָסען צו פערוואנדלען די כאר-שוהל אין א קלוב.

אויך דער סאמארער קרייז-אויספיהר־קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו פערוואנד־לען די גרויסע כאר-שוהל אין סאמארא אין אנ'ארבייטער-קלוב.

—0—

1-טער אלווייס-וסלענדישער צוזא־מענפאהר פון „געזערד" איז מינסק.

„געזערד" פערמאגט 17 פראצענט קאלאניעס חיץ ביר-צירזשאו

מאסקוע, (י.ט.א) אין מינסק איז פארגעקומען די אלווייס-רוסלענדישע קאָנ־פערענץ פון „געזערד". א בעריכט פון דער טעטיגקייט האט אָפּגעגעבען דער מיטגליד פון פרעזידיום דיאמענטשטיין. ליוט'ן בעריכט האָט „געזערד" אויסגע־געבען אויף קאָלאָניזאציע-ארבייט אנ'ערך 6 מיליאָן דובל. פון דעם איז געווען 2,260,000 רובל, מלוכה'שע געלדער, 1,313,000 רובל קרעדיטישע, 220,000 רובל פון „איכר" און 69,000 פון „פּרע־קאָר". פון די מיטגלידער פון „געזערד" האָט די ארגאניזאציע בעקומען 115,000 רובל. „געזערד" בעדינט אין דעם הינ־ויכט פון קאָפּעראטיווער טעטיגקייט אונ־געפעהר 17 פּראָצענט פון די יודישע קאָלאָניעס, חוץ ביר-ביראָ-בידזשאָן.

וואלדעמאראס אויף א פערזאמלונג

פון יודישע רעזער וויסטען איז ליטע.

קאָוונא. (אטע) אין צוזאמענהאנג מיט'ן 10-יאָהריגען יובילעאום פון דער ליטווישער מלוכה, האָט די ארגאניזאציע פון די יודישע רעזערוויסטען פון דער ליטווישער ארמעע אנגעגעבן א מעגליכע אקאדעמיע, אין וועלכער מ'האָבען זיך בעטייליגט 1000 פערזאָן. אויפ'ן באנקעט איז אָנגעזענד געוועזען דער פרעמיער וואלדעמאראס מיט אייניגע מיניסטערען און א רייה הויכע ליטווישע אָפיצירען. דער שעף פון ליטווישען גענעראל-שטאב האָט געהאלטען א רעדע, אין העלכער ער האָט צווישען אנדערן גע'זאָגט, אז די יודען האָבען זעהר שטארק ליב ליטע. מיר זענען ברידער און מיר וועלען געהן האנד בי האנד ביז מיר וועלען בעקי־מען דאָס וואָס איז אונזער.

דער גענעראל קאגאווי צאס האָט אין זיין רעדע געזאָגט צווישען אנדערן; נישט ווייט איז די צייט, ווען די יודען זענען צוזאמען מיט די ליטווינער וועלען געהן אָפּנעהמען ווילנא זייער ירושלים דליטע. די בעטייליגונג פון די ליטווישע יודען אין דער דעמאָנסטראציע האָט געוואָלט דינען אלס דעמאָנסטראציע, אז די באַפעלקערונג שטיצט אונטער וואלדעמאראס'עס רעגירונג.

אין דער ווירקליכקייט אָבער איז גורם דער ווירטשאפטליכער אנטיסעמיטיזם פון דער ליטווישער רעגירונג און דער געזעלשאפטליכער אנטיסעמיטיזם פון דער רעגירונגס-פּארטיי, אז די יודישע באַפעלקערונג אין ליטע זאָל זיך נישט בעציהען מיט אזא שטארקער ליבשאפט צו וואלדעמאראס'עס רעגירונג.

לארד מעלטשעט קויפט ערד ביי חיפה.

ירושלים, (י.ט.א) לויט די מעל־דונגען פון דער ארץ-ישראל פרעסע האָט לארד מעלטשעט דורך זיין פערטרעטער אין ארץ-ישראל געקויפט 30.000 קוואַ־דראט-פיק ערד ביי חיפה, וואו עס וועט לען געבויט ווערען די לאגערן און ביו־ראָען פון דער ניטראן-געזעלשאפט. די ערד-שטחים זענען געקויפט געוואָרען פאר 22.000 פונט.

טויט פון י. לעווינסאָן (בן-אריה).

ניו-יארק, (י.ט.א). אין עלטער פון עטליכע און זעכציג יאָהר איז גע־שטארבען דער מיטארבייטער פון „סאר־ווערטס" י. לעווינסאָן, בעקאנט מיט'ן נאָמען „בן-אריה" און „אידעל פון מיזורי". דער פערשטארבענער איז לויט זיין פּרא־פעסיע געווען א היטעל מאכער און איז געווען אייגער פון די גרינדער פון אר־בייטער-אוניאָן פון די היטעל-מאכער און א מיטגליד פון דער עקזעקוטיוו פון ארבייטער-רינג. אין די לעצטע יאָהרען האָט דער פערשטארבענער זיך פערנומען מיט פּובליציסטיק, זייענדיג א שטענדיגער מיטארבייטער פון „פאָרווערטס".

טויט פון ביזוואוסטען משכיל ב. ירוחמסאָן

מאסקוא. (י.ט.א.) אין בעלאצער־קעוו איז געשטארבען אין עלטער פון 74 יאָהר דער בעוואוסטער משכיל ב. ירוחמסאָן.

דער פערשטארבענער האָט זיך בע־וואוסט געמאכט דורך זיין טעטיגקייט אלס מיטארבייטער פון דער העברעאי־שער פרעסע, אין וועלכער ער האָט פיל געשריבען אויף פערשידענע טעמעס. ער האָט אויך ארויסגעגעבען אין יאָהר 1901 א ליטעראַרישען זאמעל-בוך „תלפיות".

דער פערשטארבענער ירוחמסאָן איז געשטאנען אין שטענדיגער פערבינדונג מיט אזא שטארקער ליבשאפט צו ווערטער פון דער פּלעצער אויפ'ן ערשטן סעאנס טעגליך אויך שבת און חגאות פון 1—3 צו 50 גר. אין 1 זל.

די „שטילע חופות"...

די לארזער קהלה וויל אויסראטען, אז די ווינטעל-דיינים זאלען נישט געבען מיין חופה וקדושין.

(נ) צולוב די אנגאויפהערליכע צרות, וואָס סיי די קהלה און סיי דער ראבינאט האָט אויסצושטעהן פון די „שטילע חופות" און אנגלעגאלע חתו־נות, וואָס זענען אָפט נגרם צו פאמי־ליען • טראגעדיעס, אינטערעסאנט אויפ'ן מינגער, פערפיהרונגען און אפילו זעלבסטמארדען — האָט דער קהלה־פּרעזעס סמוגצבערג בעשלאָסען צו רו־פען אלע לארזער ווינקעל מורי-הורא'ס אויף א זיצונג, כדי די פראגע פון חופה וקדושין'ס ענדגולטיג צו נארמירען.

מוסולמענישער קאנגרעס איז מעהא

לאָנדאָן, 26. נאָוועמבער (י"א) ווי עס טייל מיט די אינדישע פרעסע־דינסט האָט איבן סאוד, דער קעניג פון הערושאס און פיהרער פון די וואהאבייטען געשיקט אנלאָדונגען צו אלע אראבישע פיהרער און צו די שייכען פון די ארא־בישע שבטים, אז זיי זאָלען קומען אין חודש דעצעמבער קיין מעקאָ, וואו עס וועט פארקומען אנ'אלמוסולמענישער קאָנגרעס. דער ציל פון קאָנגרעס איז אנצונעהמען די נויטיגע שריט צו בעפרייען אראבּיען פון אינראָפּפּאישען אינפלוס און אראבּיען זאָל ווערען א רען מוסולמעניש לאנד.

אויף וואס אין פערוועגדעט געוואָרען די 10.000 דאלאר פון סאוו.-רוסלאנד

פאר די שטרייקענדע ארבייטער אין לאדז?

ריגא. (אטע) די סאָוויעטישע ציטונגען ברענגען א זעהר משעקאָוו־ידיעה, וועגען די 10 טויזענד דאָלאר, וואָס די סאָוויעטישע פּראָפּ. פעראיינען האָ־בען געשיקט קיין פּוילען אויף שטיצע פאר די שטרייקענדע ארבייטער אין לאָדז. ווי בעוואוסט האָט די פּוילישע פּאָסט נישט געוואָלט איבערשיקען דאָס געלד קיין לאָדז און דעריבער איז עס ארויסגעשיקט געוואָרען אויף דער אדרעס פון קאָמו־ניסטישען סטם-קלוב אין וואַרשא, וועלכע האָט זיך דאן געווענדעט צום לאָדזער שטרייק-קאָמיטעט, אז ער זאָל צוגעבען דאָס געלד. דער שטרייק-קאָמיטעט האָט דאָס געלד נישט געוואָלט אָנעמען, דאן האָט דער קאָמוניסטישער סטם-קלוב בע־שלאָסען צו שטיצען מיט דעם געלד די פאמיליעס פון די ארעסטירטע קאָמוניסטען.

לארד מעלטשעט זאָל אריין איז דער ארבייטער-פּארטיי?

לארד מעלטשעט האָט דאָס נישט אפּגעליימענט.

לאָנדאָן. — אויף א באנקעט פון „פיעל אונסטומפּ", וואו לארד מעלט־שעט איז געווען פאָרזיצענדער, האָט דזש. ה. מהאָמאס אויסגעדריקט, אז עס איז מעגליך, דאָס לארד מעלטשעט זאָל אריין אין דער ארבייטער-פּארטיי. ער זאָגט:

איך וויל נישט גלויבען, אז לארד מעלטשעט האָט שוין דערגרייכט דעם לעצטען הזמעל. ער איז געווען אין דער ליבעראלער פּארטיי און אוהם האָט נוש מגעשמעקט, אין ער אריבער צו דער קאָנסערוואטיווער און פערוואלט דעם טעם, אין וואהרשיינלוך, קען ער דאָס נישט פערדייען. איך האָף, אז לארד מעלטשעט וועט זאָגען, דאָס דו בעסמע אינטעלוגענץ אין די בעס־טע מענשען, קען מען געפינען אין דער פּארטיי, וועלכע איך וויל דאָ נישט דערמאָנען... (געלעלטער).

לארד מעלטשעט גנטפערט, אז אויב די ארבייטער-פּארטיי פּארערט נומע קעפּ און אונטעלעקטען און מאַקט דאָס פּלוטס זיי דאָס צו געבען.

געגרינדעט א פעדער אציע פון ליט־ווישע יודען אין אמעריקא.

ניו-יארק, (י.ט.א) דאָ איז אָפּ־געהאלטען געוואָרען א קאָנפערענץ אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט דע־לעגאטען פון אלע פּראָווינצען פון די ליטווישע יודען אין אמעריקא.

מיט גרויסע רעדעס זענען ארויסגע־טרעטען ד"ר פעלדשטיין, וועלכער איז דעלעגירט געוואָרען דורך דאָס ליטווישע יודענטום און דער בעקאנטער העברע־אישער דיכטער שאול טשערניכאָווסקי, וועלכער איז געקומען קיין ניו-יארק אין שליחות פון דער תרבות-ארגאניזאציע אין ליטע.

די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען צו גרינדען א פעדעראציע פון ליטווישע יודען אין די פּראָווינצען שטאטען, וואָס שטעלט זיך פאר א ציל צו שטיצען ווירטשאפטליך און קולטורעל די יודען אין ליטע.

אין נאמען פון דער ליטווישער רעגי־רונג האָט בעגריסט די קאָנפערענץ דער ליטווישער געזאנדטער אין וואשינגטאָן חאלוטיס.

ד"ר עדוואַרד טשעיז, וועלכער איז אויפגעוועהלט געוואָרען אלס פּרעזיצע־דער פון דער סעדעראציע, האָט גלייך געשפּענדעט 25.000 דאָלאר פאר די העברעאישע תרבות-שולען אין ליטע.

דער ליטווישער פּרעמיער-מיניסטער האָט צוגעשיקט צו דער קאָנפערענץ א בעגריסונגס-דעפּעשע אין וועלכער ער דריקט אויס זיין הערצליכען דאנק די יודען פון אמעריקא, וואָס שטאמען פון ליטע, וועלכע האָבען פיל געהאלפען אויסצוקעמפען די ליטווישע אונאפהענ־גיקייט.

אנאנסירט
נאָר אין
„לארזער
טאָגעבלאט"

Okazyjnie
sprzedam tanio
OBRAZY
ręcznie malowane dobrego malarza
Wiadomość: Piotrk. 238, parter m. 7.

CAPITOL

היינט און ווייטערע טעג!

דער לעצטער כוש

די מיטרייסענדע עפּאָפּעי
פון ליבע און אפּפערוויליגמייט

Ernest Torrence, Joan Crawford, John Gilbert

דראמא אין 10 גרויסע אקטען
— אין די הויפּט-ראָלען:
מיסטעריעזער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ק. בייגעלמאַן. בעס. פרייז פון פּלעצער אויפ'ן ערשטן סעאנס טעגליך אויך שבת און חגאות פון 1—3 צו 50 גר. אין 1 זל.

היינט פרעמיערע און ווייטערע טעג!

דעם סולטאנ'ס טענצערין

Ernest Werebes, Vivian Gibson, Lya Mara

אין די הויפּט־ראָלען —
שנהויב פון די סעאנסען 4.30 א זיגער נאכמיטאג. שבת זונטאג און חגאות 1 א זיגער נאכמ.
אויפ'ז ערשטען סעאנס אלע פּלעצער 50 גר.

היינט פרעמיערע און ווייטערע טעג!

גרויסע פּזרח־דראמא אין 10 גרויסע אקטען.

דער נאהענטסטער פּראָגראם
דער אורטייל אהנע געריכט

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגיערזשער 26

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוועגד.
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Płotrkowska 16, Skrz. poczt. 16.
טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

„פאליטי ק" און צווייד־ייטיגקייט אין דער זעלבסט־אויסקום־אקציע

איך האָב שוין געהאַט די געלעגענהייט אָנצוויזען, אז אויב מען וועט צוטרעטען צו דער אקציע צו שטיצען די היימישע פּראָדוקציע אָהן דער געהעריגער פערבע־רייטונג, וועט זי נישט נאָר קיין נוצען נישט ברענגען, נאָר וועט די לאַגע נאָך פערערגערן, צווישען אַנד. האָב איך אָנגעדייטעט אויף דער געפאַהר, אז זי קאָן דייטלעך פערוואַנדעלט ווערען דורך נישט־פּראָגנאָזטישע דעמאָנסטראַציעס אין אַ קאַמף מיט׳ן יודישען פאַכער און פּראָדוצענט, אין אַ מין „פּוואי דאָ סוועגאָ" נומער צוויי. אַזוי ווירקען אָבשטויסענד אויפ׳ן קאָנסומענט צום שאָדען פון דער גאַנצער אקציע.

אז דאָס האָט געהאָט אַ יסוד, בעווייזט דער אויפרוף, וואָס עס האָט אַרויס־געלאָזט די ציונער „ליגע צו פערטיידיגען די פּוילישע אינדוסטריע".

דער גאַנצער ציוניסטישער פון דעם דאָזיגען אויפרוף בעווייזט, אז ער איז געווענדעט נישט צום פּוילישען בירגער בכלל, נאָר צום „פּאָליאַק" דעם בירגער די גאַנצע וועלט וויסט אין דער הייליגער צייט אונטערצושייטען צווישען פּאָלאַק־מין מלוכה־אָנגעהעריגקייט, נאָר ביי אונז אין פּוילען בענוצט מען זיך עד חיום בענוואוסטזיניג און נישט־בעוואוסטזיניג מיט׳ן אַלטערטימלישען כלל: מיין לאַנד, מיין פעליגיע. מען מאַכט זיך פערגעסען, אז פּוילישע זעגען בירגער אויך יודען, דייטשען אוקראַיינער, ענגלענדער, אויב זיי האָבען זיך אין לאַנד נאַטוראַליזירט; אז אין יע־דען לאַנד זענען אויך דאָ פרעמדע בירגער און אַסילו שטאַטלאָזע אינוואוינער.

קוים איז די זאַך אַזוי, בעשטעהט דאָן דער כלל קאָנסומענטען נישט בלויז פון עכטע הונדערט־נרצענטיגע „פּאָליאַקען", מען האָט זיי אַלע געדאַרפט פאַראינ־טערעסירען מיט די איינגעבוירענע אויסערבייטונגען, וואָרום אפילו דער פרעמדער ביר־גער, אַרבער מלוכה׳לאָזער מיהלט זיך געבוידען מאַראַליש פאַר דאָס אויזל־רעכט, וואָס מען האָט איהם ערטיילט. דער אויפרוף האָט צבער נאָר אין זינען דאָס „פּאָליאַק".

בעשולדיגען די אויטאָרען אין אָפענעם אַנטיסעמיטיזם, איז אויך נישטאָ קיין גרונד. זיי טאַדעלען די בעדויערנסווערסע אַרויסערשונגען און עקסצעסען געגען די פאַלכע פערקויפען אויסלענדישע סחורות. אַלזאָ, וואָס מיינען זיי סאָרט מיט דאָס אויפרוף?

מילא. צו די דייטשען אין פּוילען וועט אפשר קומען אַמבאַסאַדאָר רוישער און אויכרופען: גידער מיט דער פרעמדער דייטשער פּראָדוקציע! אָבער מיר, יודען האָבען דאָך נאָך נישט קיין מלוכה און נישט קיין אַמבאַסאַדאָרען. חאַלטען דען די אויטאָרען פון דעם אויפרוף דעם 3־מיליאָניגען קבוץ סאַר אַזוי מינדערוועדיג, אַז אפילו פון זיין הילף ווילען זיי נישט געניסען?

און נאָך עפּעס: די אויטאָרען בעגנוגען זיך גישט מיט אפעלירען צו דער געזעלשאַפט, זיי לאָזען זיך אַריין אין עקאָנאָמישע חקירות און בעלעהרען דעם ביר־גער. וואָס אַזוינס עס איז אַ סוחר און וואָס ער איז אויסען מיט דעם, וואָס ער ברענגט אַריין סחורות פון אויסלאַנד. זיי זעהען נישט די גרונד־מאָטיוון פון אַ געגענזייטיגען האַנדעלס־פערקעהר צווישען פערשידענע לענדער, די פראַגע פון באַקוועמען קרעדיט, פון קוואַליטעט, פון רייז־קאָמערציאַנעלער קאָלקולאַציע. סאָר זיי איז דער אייניגער לייט־מאָטיוו, וואָס בעוועגט דעם סוחר צו אימפּאָרט, דער חשק צו פערדינען וואָס מעהר. דער סוחר, וואָס זיין אייניגע מעלה איז דאָס יאָ־געניש נאָך הויכע פערדינסטען, דערמאָהנט אונז לייכט דעם שפּעקולאַנט, דעם שווינדלער־זעלבסטפערשטענדליך, אַז אַזאַ כאַראַקטעריסטיק ערוועקט נישט קיין איבריגען כבוד צום סוחר.

די ה״ה אויטאָרען האָבען לחלוטין פערגעסען, אז די דעצידירענדע מאַקטאָ רען אין דער אקציע פון זעלבסט־אויסקום זענען: די געזעלשאַפט און דאָס סוחר׳שו ם. דאָס ערשטע האָבען זיי אויסגעשעלט אין אַ צוויי־דייטיגער לאַגע, די צווייטע, האָבען זיי אויפגעריצט מיט דער אומגעלומפּערטער כאַראַקטעריסטיק.

איז דאָ געשעהען בלויז אַ מיספערשטענדניש, מוז עס ווער פון קאָרעגירט. איז עס אָבער אַרויסגעזאָגט געוואָרען בכונה, דאַרף מען באמת שטאַרק בעדויערן, וואָס ביי אַזאַ ערנסטער מלוכה־פראַגע, ווי ס׳איז אין איצטיגען מאָמענט די אקטיוויזאַציע פון דעם האַנדעלס־בילאַנס, וואָס קען געלעזען ווערען נאָר דורך אַ ענגער צוזאַמענאַר־בייט פון דער גאַנצער בעפעלקערונג. איז האָט זיך אַריינגעגנב׳עט הינטער־פּאָליטיק.

די אקציע הויבט אָן אָנצונעהמען אַ קאָנקרעטע פאָרם, און עס איז דעריבער היכטיג בעצייטענס צו וואָרנען פאַר אַזעלכע צוויידייטיגע אַרויסערשטונגען.

מאַג. ש. בונין

קאָמפּ צווישן שיפס־קאַמפּאַניע און אַמעריקאַנער רעגירונג

צוליב אַ יודיש מעדעל וואָס איז אַריינגעלאָזט גיווען אין אַמעריקאַ

מאַסקווא. (י.ט.א.) צווישען דער פּאָלטיק אַמעריקאַן און דעם אימיגראַציאָנס־דעפּאַרטאַמענט קומט פאַר אַ שאַרפער קאַמף צוליב אַ יודיש מעדעל, וואָס לויט די אימיגראַציאָנס־געזעצען, האָט זי נישט געטאָרט קומען אין אַמעריקאַ. אין די שיפס־קאַמפּאַניע האָט זי סודעסטוועגען געבראַכט. דער אימיגראַציאָנס־דעפּאַרטאַמענט האָט דע־ריבער בעשטראָפט די שיפס־קאַמפּאַניע מיט 200 דאָלאַר שטראָף פאַר עובר־זיין איף די אימיגראַציאָנס־געזעצען.

צוליב אורזאַכען, וואָס ווערען נישט אַרויסגעזאָגט, האָט מען דאָס מעדעל קאַפּלאַן נישט צוריקגעשיקט קיין אַמעריקאַ, נאָר מען האָט איהר ערלויבט געזעצלעך דאָ צו בלייבען. נישט־קוקענ־דיג דערויף, וואָס זי קען נישט לייענען און נישט שרייבען. וועגען דעם האָט זיך דערוואוסט די שיפס־קאַמפּאַניע און איצט בעמיהט זיך די קאַמפּאַניע צוריק־בעקומען די 200 דאָלאַר שטראָף.

די טענות, וואָס די קאַמפּאַניע גיט אָן, זענען, אַז אויב מען האָט ערלויבט דעם מידעל צו בלייבען אין אַמעריקאַ איז די שיפס־קאַמפּאַניע ממילא נישט בענאַנגען קיין שום פערברעכען דער־מיט, וואָס זי האָט דאָס מעדעל געבראַכט פון אייראָפּאַ קיין אַמעריקאַ און די צווי הונדערט דאָלאַר דאַרפען דעריבער איהר איצט אומגעקעהרט ווערען.

גאַנץ אַנדערש איז די מיינונג פון אימיגראַציאָנס־דעפּאַרטאַמענט, וועלכער טענה׳ט, אַז די אימיגראַנטקע איז טאַקי ערלויבט געוואָרען צו בלייבען אין אַמע־ריקאַ, אָבער דאָס הייסט נאָך נישט, אַז די שיפס־קאַמפּאַניע האָט געהאַט אַ רעכט איהר אַרויפצונעמען אויף אַ שיף און איהר ברענגען קיין אַמעריקאַ, אין דער צייט ווען די אַדמיניסטראַציע פון דער שיף ווייס גאַנץ גוט, אַז עס איז געגען די אַמעריקאַנער געזעצען צו פיהרען קיין אַמעריקאַ אַזעלכע אימיגראַנטען, וואָס קענען נישט לעזענען און שרייבען.

די יודישע אימיגראַנטקע צוליב וועמען דער קאַמף קומט איצט פאַר איז אָנגע־קומען קיין אַמעריקאַ אויף דער שיף „עסטאָניא" דעם 2. סעפּטעמבער 1928 און געפינט זיך אין אַמעריקאַ די גאַנצע צייט.

א בריף צו דער „קרן־היסוד"־דעלעגאַציע

מיט א בקשה פון אנ׳ארימען יידען פון דער אלט־שטאדט.

איבערגעגעבען אין דרוק פון יוד־אלף:

טייערע א״י־דעלעגאַציע!

אַזוי וואוין אויף דער דרעווגאָווסקאַ גאַס... איך וויים נים, צי אזהר האָט אַ ידיעה, וואָס דאָס אין אזוינס די דרעווגאָווסקאַ גאַס אין לאָדז. דאָס איז — ווי זאָל איך אייך זאָגען? — דער תמצית פון אַלע שלעק און פּרעניות פון גלות. אין אַ גרויסען מאַסשטאַב האָט אויהר די דרעווגאָווסקאַ גאַס בכלל חפּוצות הגולה, און ניו־יאָרק און לאָנדאָן, אין ווינען און וואַרשאַ, און אויך דאָס גאַנצע יודישע לאָדז אין אייגענט־ליך נישט מעהר ווי די אין אין אינ־צינע דרעווגאָווסקאַ...

וואוין איך דאָ מיט מיין ווייב און קינדער אין אַ ווינקל חושל׳דיג שטובעל, וואו קיין לופט און קיין ליכט קומט קיינמאָל נישט אַריין. קיין שפּראַהל פון דער זון פערבלאָנדזשעט יקינ־מאָל נישט אַהער. ס׳איז דאָ דושנע און דומפּיג, מ׳שטיקט זיך פון דחקות, פון צרות, פון יסורים, פון יסורי־הנפש נאָך מעהר. ווי פון יסורי־הגוף. אייך דאַרף מען דאָך נישט דערצעהלען, וואָס דאָס איז אַזוינס יסורי־הנפש, פון וועמען און צוליב וואָס מ׳שמעהט זיי אויס. אזהר זענט דאָך אַליין קינדער פון דער דרעווגאָווסקאַ גאַס...

און דער נאָהענט, און די אַרומיגע געסלאַר, אויך עגגע, קרומע און פינס־טערע, געפינען זיך נאָך אַנדערע אַזעל־לעך „אַלאַגיעס" און „שכונות" פון יו־דישען עלענד און נויט, וועלכע גערעכ־נען אַלע צו דעמוועלבינען „פּוליל" ווי מיר. דאָ הערט מען קיינמאָל נישט זונ־נען, דאָ הערט מען קיינמאָל נישט לאַ־כען, דאָ זעהט מען נישט קיין פרעה־ליכע מינע אויף יודישע פּנים׳ער — דאָ זעהט מען נאָר אומעט און עצבות און יאוש און ליידען אָהן אַ שיעור. אונזערע שבתים און ימים־טובים זע־נען דאָ נרוי און מרוירעריג ווי אַלע טעג פון אַ גאַנץ יאָהר.

ביי אייך, אין דעם לאַנד, פון וואָ־נען אויהר קומט, הייסען די יודישע ישובים, די קאָלאָניעס און מושבות „פּתח תקוה", „מרחביה", „מנחמיה", „תל־אביב" און „תל־חי" — האַפנונג, הרחבה, מרייסט, פרייהייט און לעבען. דאָרט זענען די יודישע הערצער פול מיט האָפנונג, זיי זינגען מחוך הרחבה, אפילו ווען זיי טוען די שווערסטע אר־בייט, ווייל זיי זענען פרייע, פרייע יודען און פרייע מענשען, זיי געפינען אַ מרייסט אין דער אַרבייט, ווייל זיי בויען אהיים פאַר זיך און פאַר אונז אַלע. דאָרטבלויהט אַ פרייהייט פאַר יודען און דאָרט ווייסען זיי פון אַ לעבען. ביי אונז טראָגען אונזערע יודישע „שכו־נות" אַנדערע נעמען: „עמק הבכא", „פתחו של גיהנום", „בוס התרעלה", „נאר של דמעות". און די דאָזיגע קוואַרטאַלען, ביים „פתחו של גהינום" און אין „עמק הבכא", לעבען אויך אונזערע רייכע יודען, דאָ ווערען מיר אַלע פערשוואַרצט. אונז אַלעמען ווערט דאָ צוגעוואוינען און צוגעמאַס־מען דאָס ביסעלע לופט, וואָס מיר האָ־בען נויטיג צום עטעמען, צום זשופּיען, אונז אַלעמען ווערט אויסגעמילט טראָ־פּענווייז דאָס ביסעלע לופט פון דער זון; פון קיין פרוהלינג ווייסען מיר נישט, ער בלוהט נישט פאַר אונז, און אונזער לעבען איז — אַ מאַטערנישט, אַ אַפּקומענישט, אַ לאַנגזאַמע גסיסה, אַ פּזיזישע און אַ גייסטיגע.

און דאָך, און דאָך... אייגמאָל און אַ שייגעם פרוהמאָרגען איז אויך לוכ־טיג געוואָרען און די יודישע עפּלאַר, און די חושל׳דיגע לעבער. דאָס איז געווען מיט אַ יאָהר 8—10 צוריק, נאָך דער באַלפור־דעקלאַראַציע, גלייך ביים אָנהויב פון „שיבת ציון", ווען די מעג־טיגע תקיעות און תרועות פון גאולה־שופר האָבען זיך צוטראָגען אויבער דער גאַנצער יודישער וועלט. מיט אַמאָל האָט אָנגעהויבען לייכטען און שטראַה־לען אין אַלע ווינקעלאַך אויף דער דרעוו־גאָווסקאַ גאַס. ערשטינמאָל און פערבלוט־מע האָבען מיר תחילת נישט געוואוסט, פון וואַנען דאָס לוכט האָט זיך געגומען. פון דעם גרויען בלעטערגעס הומעל, וואָס חענגט אויבער אונז, האָט עס גישט געקענט קומען. דאָס איז געווען אַ מין „אור גנוז", וואָס איז אונבעמערק־מערהייט ארענגעדרונגען און אַלע עקען און ווינקעלעך פון אונזערע טרויערונגע הייזער, און אַלע שפּעלטלאַך און פּעל־מעלאַך פון אונזערע הערצער און נשמות און זיי באַלעבט ווי מיט אַ פרי־שען טוי, ווי מיט אַ באַלזאַם, וואָס איז מחיה־מתים. דער דאָזיגער לוכט־קוואַל און לעבענס־קוואַל, דאָס האָבען מיר באַלד דערפיהלט — איז געווען ארץ ישראל. די אויפלעבענדיגע יודישע היים. פון דעם קוואַל האָבען מיר גע־שעפּט דעם מאָראַלישען כח צו לעבען און אויבערצוטראָגען אונזערע צרות. ארץ ישראל האָט אונז אַרייגגעגעבען מיט און האָפנונג און אַרייגגעהויכט לע־בען און אַ נייע נשמה דער גוסס׳דיגער יודישער גאַס.

נאָר אָט און געקומען דער קרוזיס. פערשידענע ענטוישטע יודען, וואָס זע־נען צוריקגעקומען פון ארץ ישראל, און מיט זיי די געשיכטעס פון אַלע לאַגערן, וועלכע וואַרטען נאָר אויף אַזאַ געלעגענהייט, האָבען אונגעמען אונטערגראָבען אונזער האָפ־נונג און אונזער גלויבען און דער צו־קונפט פון אונזער היים. און דאָס האָט זיך זיי אויך אייגגעגעבען און אַ גע־ווינסער מאָס. זיי האָבען ווערקליך אויס־געלאָשען די לוכט און פיל יודישע הע־זער און ווידער אָנגעוואָרפען אויף דער יודישער גאַס אַ פינסטער־נוש, וואָס געדויערט שוין אַ פּאָר יאָהר.

און, אויבט זענט אויהר געקומען קיין לאָדז — און ס׳איז ווידער לוכטיגער געוואָרען. לוכטיגער און די הערצער און און די הייזער. די דינע חלב׳דיגע בעגיג לוכטלאַך האָבען הייגגען פרייטאָג צו נאַכטס פרעהלוכער געפלאַקערט ווי אַלע מאָל. און שבת די „זמירות" און זונטאָג די „התקוה" און פילהאַרמאָ־ניע־זאַל האָבען מיר געזונגען מיט אַנ־אַנדער מוט, מיט התלהבות און דבקות. בייגנשיל, מיין עלטערמאָר, נאָך קיין נען יאָהר נישט אַלט, שלאָפט איצט אין יעדע נאַכט מיט אַ „לא אבדה" אויף די לוּפּעלאַך. און עס זינגט זיך און שמוב, עס איז פרעהלוכער און הייטלוכער געוואָרען פון דער מאַמעס הארצונגע, גרויסען, וואָס אויהר האָט אונז געבראַכט.

אָבער אויהר מוט אונז אַנ׳עולה. אויהר האָט אָנגעהויבען די אקציע לטובת דעם קרן־היסוד און וועגדט זיך בלויז צו די רייכערע און פערמעגלוכע יודען. נע־וויס דאַרפען זיי געבען און וועלען געבען פאַר ארץ ישראל. זיי ווייסען נאָר נאָר אַז מיר ווען אַלע וועלען אויס־זאָהן אָהן ארץ ישראל, מיר און זיי. מיר וועלען אויס־פאַלק געהט פערטזדוגען זען פּאָ־טעלאַנד בשעת אַ סבנה, שטעלען זיך אַלע אונטער דער ביוק, ארים און רייך, קלייגן און גרוים. אַלע פערגיסען זיי זייער בלוט פאַר זייער געמיינזאַמע היימאַט. הייגט בפרט אַז פון אונז פּאָ־דערט מען נישט קיין בלוט־קרבנות, נאָר אַ קלייגעם מעשיר, אַ בעשיידענעם שטייער, אַ עהרען־חוב, וואָס אַלע יודען זענען מחויב צו בעצאָהלען, יעדער לויט זיין יכולת.

איך וועגד זיך דערויבער צו אייך מיט אַ בקשה, און דאָס מו איך אויך אין נאָמען פון אַנדערע יודען און די אָרמע „שכונות": פערשיידענט אונז נישט און געמט אָן אונזערע גראַשענס. שליסט אונז נישט אויס פון כלל־ישראל. אונזערע קינדער וועלען אונז נאָכדעם פערשעלטען, איב מיר וועל־לען אונזער הוב נישט ערפיללען. מיין בייגנשל פרעגט: פאַר וואָס זענען מיר „התקוה" און געבען קיין גראָשען געלד נים אויף ארץ ישראל. ער וויל אַוועקגעבען זיין חנוכה־געלד פאַרן קרן־היסוד. וואָס קען איך אויהם ענטפערן און וואָס וועל איך אויהם ענטפערן, ווען ער וועט עלטער ווערען?

טיזענד ברכות אויף אייערע קעפּ פאַר׳ן ביסעל לוכט און ביסעל גליק, וואָס אויהר האָט ארענגעבראַכט און דער דרעווגאָווסקאַ גאַס.

בברכת ציון

יוזעל נעזנדניק

פון דער דרעווגאָווסקאַ גאַס

נייער יודישער ישוב פון רעליגיעזע ארבייטער

די „רעוואָלוציע" פון „חפּוץ המזרחי". — חלוצים „פערכאַ־פען" ערד און בעזעצען זיך. — די שטחה מיט דער בעקו־מענער ספר תורה.

(אַ בריף פון ארץ־ישראל, ספּעציעל פאַר׳ן „לאָדזער טאגעבלאַט")

פון מ. אונגער.

פון דער גענגעד ארום גהלל, וואו עס זענען די לעצטע צוויי יאָהר געשאַפען געוואָרען 8 נייע יודישע ישובים, האָט זיך אָנגעטון דאָס ביפעל ראַמאַנטישקייט, וואָס די אַמאָליגע קבוצות אינגם „גוש גורים", ווי, למשל, אין עין־חרוד, בית אלפא און אַנדערע, האָבען די ערשטע פאָר יאָהר געהאַט. עס פעהלט דאָ דער „אוהל" — דער לייוועטענער געצעלט, די צעבראָכענע „צריפים", אָט די אַלע זאַכען, וואָס ברענגען מיט זיך מיט ראָ־מאַנטישקייט שטימונגען, זענען מעהר נישטאָ אינגם גוש נהלל. עס בלאָזען נישט מעהר די נאַכט־ווינטען דורך די צעשפּאַרעטע צריפים. און די זילבערנע שיין פון דער לבנה דרינגט נישט אַריין דורך די גלעכערטע געצעלטען, ווייל אויסגעבויטע הייזער בעקומען די קבוצות אינגם משך פון ערשטען יאָהר נאָך זיי־ער אַרויפגעהן אויפ׳ן באָדען. טעגהן טאַ־קי די טוריסטען, אַז עס איז נישטאָ מעהר דער חלוצישער ראָמאַנטיזם ביי די הייג־טיגע קאָלאָניסטען, וואָס אַ מאָל. מעגליך, אַז דאָס טוריסטישע אויג, און הארץ לייידען דערפון — אָבער פאַר דעם קאָ־לאָניסט איז עס אַ גרויסע מעלה, ער פיהלט זיך מעהר צוגעבונדען צום אָרט ווען ער זעהט פאַר זיך אַן׳אויס:עבויט הויז פאַר די פאַמיליע און אַ שטאַל פאַר די בהמות. טייל קבוצות ערלויבען זיך שוין אפילו אַרייגצוציהען אַ טעלעפאָן אין דער קבוצה, כדי איינצושפּאַרען געלד און צייט ביי פערשידענע ענינים, וואָס עס קומט זיי אויס צו אונטערהאַנ־דלען מיט די ציוניסטישע שטעטישע אינסטיטוציעס.

אַנדערש איז אָבער דער ארגון פונם „הפועל המזרחי" אין שיף־פאַבריק. ער איז אַן׳אויסנאַהם פונם גאַנצען „נוש נהלל". זיין אויסערליך אויסזעהן זאָגט שוין עדות אויף אַ ראָמאַנטיש ווינקעל. און אויך אַ׳נוחיגיג, די מענשען זיינע, זענען נאָך אַזוי צוזאַנען פונם אַמאָלי־גען שניט. חלוצישע־ראָמאַנטיש: זיי חלומען צו פערווירקליכען אַ נייעם אי־דעאַל, פון פעראייניגען תורה מיט עבודה צוזאַמען, געבויט אויף צדק און יושר.

חלוצים פונם אַמאָליגען טיפ זענען דאָס, אַ גאַנצע רעוואָלוציע האָבען זיי בעגאַנען אַרום זיי אין אַלע בע־דען ביים קרן קימת, ווען זיי האָבען גע־זעהן, אַז בשעת מען קאָלאָניזירט מער־שידענע „ארגונים" און זיי, וואָס שטעהן אין דער רייה גלייך מיט די אַנדערע, האָט מען פערגעסען, כאָטש זיי האָבען אַדורכגעמאַכט די זעלביגע „הכשרה" (פאַרבערייטונגס־אַרבייט), וואָס אַנדערע, האָבען זיי אַליין בעשלאָסען — דער אָר־גאַן בעשטעהט פון בערך 70 חברים — נישט מעהר צו וואַרטען און אַליין אַרויף אויפן באָדען, אויף אייגענער אחריות, צונויפגעקלאַפּט אַ פאַר ברעטער פאַר אַ באַראַק, אויפגעשטעלט געצעלטען, און געשאַפען איבערגאַכט אַ נייעם יודישען ישוב.

און ווען די ציוניסטישע לייטונג האָט זיך דערוואוסט פון דער „גרויסער רע־וואָלוציע". וואָס עס איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען איבערגאַכט אויפן באָדען פון קרן קימת, איז זי באַלד געשטאַנען פאַר אַ „געשעהענעם פאַקט" — דער שוויס פון די רעליגיעזע חלוצים האָט שוין בענעצט שטיקער מעלדער, וואָס האָבען הונדערטער יאָהרען נעפּוסטעהנט, און בדיעבד האָט עס איהר אַ הנאה געטון, וואָס זי פערמאָגט אַזעלכע געטרייע קינ־דער, וואָס דורשטען אַזוי שפּאַרק נאָך ערד, אַז זיי ווארטען נישט ביז מען בעשטעטיגט פאַר זיי דעם געהעריגען בודזשעט. אַליין איז מען אַרויף אויפן באָדען און כמעט מיט אייגענע כוחות האָט מען זיך אַ גאַנץ יאָהר דערהאַלטען. און אַזוי אַרום איז אַ נייער ישוב גע־שאַפען געוואָרען, אַ ישוב פון רעליגיע־זע ארבייטער.

אַ יאָהר זיצען שוין די חברים — לעת־עתה בערך 30 — אויפן באָדען. זיי האָ־בען אין משך פונם פערגאַנגענעם יאָהר בעאַרבעט 600 דונאַם באָדען, (פון דעם 400 ד. קיקוריזע פאַר פאַשע פאַר בהמות). דאָס יאָהר הערען זיי בעאַרבע־טען 1800 דונאַם. דאָס ווייזט ווי ווייט דער ישוב ענטוויקעלט זיך. דער לעבע־דיגער אינוועגטאַר איז נאָך זעהר קליין מיר פאַר ארבייט־בהמות און זעקס קיה פאַר מילך, וואָס ווערט פערגוצט פאַרן אייגענעם געברויך.

* * *

דאָס ארט שיף־אַבריק געפינט זיך נאָהנט צום דאָרף „כפר יהושע", וואָס איז דאָס יאָהר געגרינדעט געוואָרען לויט׳ן מוסטער פון נהלל. דער גרייער ישוב עגטוויקעלט זיך זעהר גוט, אויך אַ דאַנק דעם, וואָס די חברים פון כפר יהושע העלפען איהם אויס מיט זייערע ערפאַהרונגען ביי פערשידענע לאַנדווירט־שאַפטליכע פראַגען. שוין פון כפר יהושע האָט איך אַרויסגעזעהן דעם ישוב שיף־אַבריק. ער ליגט גאָר אין אַ זייט. ווען כ׳בין נעהנטער צוגעקומען, האָב איך פון דער ווייטענס בעמערקט דראָטען, וואָס ציהען זיך ארום ישוב. פון אַנפאַנג האָב איך געמיינט, אַז עס זענען שעלעפּאָנען־דראָטען, און עס האָט מיך געפרייט, וואָס אפילו דאָ, וואו אַלץ בעשטעהט נאָך נאָר פון בלויז הילצערנע באַראַקען האָט מען שוין אַרייגגעצויגען אַ טעלע־פאָן. אָבער ווי עס האָט זיך דערנאָך ארויסגעשטעלט, האָב איך אַ גרויסען טעות געהאַט. די דראָטען זענען גאָר אַן „עירוב", מען זאָל מעגען טראָגען אין שבת, אָט אַזוי זעהט מען שוין פון דרוי־סען אַז דאָ געפינען זיך יונגע יודען, וואָס טראַכטען וועגען אַנ׳אמת אָרטאָדאָקסיש לעבען.

ווען כ׳בין אַריינגעקומען אין חדר־האוכל, אינם הילצערנעם עס־צימער, האָב איך געטראָפען זיצען אַ גרופּע חברים לערנען משניות נאָכן פיהרער זייערען, ר׳ שמואל היים לאַנדוי ז״ל. אַזוי לערנט מען יעדען טאָג נאָך דער אַרבייט אַזוי זיין נשמה׳ס וועגען. געערטע תלמידים זאָגען זענען זיי. זיי אידעאַל פערטיר־

(ענדע — זייט 4)

לאדזער כראניק.

נאַכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

הייגט דיזשורירען פאָלגענדע אפטייקן: אינטאַניאָווטש, פּאַביאַנוצער 50; לאַדזינסקי, מעטריקאַישער 164; סאַלאַלעוויטש, בושעיאַד 19; רעמביעלינסקי אַנדזשעיאַ 26; זונדעלעוויטש, פּעטריקאַישער 25; כאַסערעוויטש, זגרושער 54; טראַכאָווסקאַ, בושעוישער 56.

די גרינדונג פון א בית-יעקב-שולע אין אלמשטעטישען ראיאן.

דורך דער אינציאַטיוו פון אונזערע אָנגעזעהענע אָרטאָדאָקסישע עסקנים, ווערט געגרינדעט אין אלמשטאָט א רעליגיעזע מעדכער-שול „בית-יעקב". די אקציע פאַר דער דאָזיגער אינסטיטוציע נעהט זעהר ראשונ און מיט ער פאַלג. הייגט, דונסטאָג קומט פאַר אין דער „אגודה" א גרעסערע בעראַטונג צו דעם צוועק.

תּוך פאַלקס-אונזערזיכטיגט ביי דער ציוניסט. ארגאַניזאַציע

די הייגטיגע פאַרלעזונג פון ד"ר ע. לעווין אין דער פאַלקס-אונזערזיכטיגט (אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע), ווערט צוליב די פאַרשטאַלטונגען לכבוד דער א"י-דעלעגאַציע, וועלכע וועלט די לעצטע טעג אין אונזער שטאָט, אָפּגעלעגט.

פריה איז רעדאַקציע.

חשוב'ער ה' רעדאַקטאָר!

לייגענדיג אין אייער צייטונג פון 18 נאָוועמבער די געשוכטע פון א קרוסטלוכער יונגערמאַן, וואָס זאָל האָבן ארויסגענומען אפּ אָפּורען אַלס יוד אין לומאַמירסק, שטעל איך פעסט, אין מיר זאַמען אין אין נאָמען פון'ס הייגען צוזויל-שטאַנד-אַמט, אז אין לומאַמירסק זענען אַזעלכע פּאַפּורען דעם דערמאַנטען קרוסטלוכער יונגערמאַן גיט ארויסגעגעבען געוואָרען.

מיט כבוד

הרב יחיאל יצחק ראזענבערג

אבדק"ק לומאַמירסק.

זיך אויפגעזוכט די מאמע פון צוגערויבטען יודישען קינד

שוירעריכע געשיכטע, ווי אַזוי אַ מרים האט צוגעגנב'עט דאס איינציגע מינד ביי אַ יודישער מאַמען.— אַ דאַנק דעם „לאדזער טאַגעבלאַט" ווערט דאס מינד אפגעזוכט.

ריהרענדע סצענע ווי אזוי דאס קינד וואַרפט זיך אין די ארעמס פון זיין מוטער

(—) אין געלטגען „לאדזער טאַגעבלאַט" האָבען אונזערע לעזער געפינען אַ ידיעה וועגען

אַ יודיש יונגעלע פון 3 יאהר, וואס אַ קריסטין האט צוגעגנב'עט

בײַ זײַנע עלטערן אין זדונסקאַ-וואָליער יודען האָבען בײַ די קריסטן דערקענט דאָס קינד פאַר אַ יודישעס.

מיר דערוויסען זיך ווייטערע סאָנסאַציאָנעלע פרטים פון דעם דאָזיגען אויס מערלישען פאַל.

עהערנעכטען בײַטאָג האָבען די יודישע פאַסאַזשירען אויפ'ן וואָקזאַל אין זדונסקאַ וואָליע בעמערקט אין אַ קריסטין בײַ דער האַנד זעהר אַ שטעהט זיך, אז מען האָט איהר שוין נישט געגלויבט. בעזונדערס פערדעכטיג איז געווען דאָס איינדרעלע אויסזעהן פון דעם קינד, וואָס לאָזט דרינגען, אז עס שטאַמט נישט פון אבי. וועמען. דאָס קינד האָט בסדר געלעגט דאָס קעפּעל אויף אַ זייט און געווען זעהר פאַר'מרה-שחורה'ט. עס האָט אָנגענומען אַ רחמנות דאָס צוצוקוקען. אין נישט אין יד אויפ'ן וואָקזאַל, אַ טאַטע פון קינדער, האָט, קוקענדיג אויף דעם ארומען יונגעלע, זיך דערמאָנט אַן זײַנע אייגענע קינדער.

בקיצור, עס האָט די יודען נישט געלאָזען איינרוהען. עטלעכע פערזאָן זענען אויסגעלאָפען אויפ'ן וואָקזאַל אין זדונסקאַ וואָליע בעמערקט אַ קריסטין בײַ דער האַנד זעהר אַ

אַ איידעל אין שעהן קינד,

וואָס האָט זיך אַלעמען אויסגעזוכט, אז דאָס איז אַ יודיש קינד. יודען האָבען זיך אָנגעהויבען צו פאַראינטערעסירען אין אָנגעקוקט די קריסטן, ווי אין וואָס זי רעדט מיט דעם קינד. יענע האָט דאָס אָבער בעמערקט אין אָנגעהויבען זיך אויפצורעדען פון פרעמדע. זי אויגען.

דאָס האָט בײַ די יודען פערשטאַרקט דעם חשד אין זי האָבען שוין דאָס קינד פון אין נישט אַראָפּגעלאָזט, אין אַ געוויסען מאָמענט האָבען די יודען געהערט, ווי דאָס יונגעלע זאָגט אויף יודיש:

„וואַסער, איך וויל אַ ביסעל וואַסער.

דערהערענדיג די ווערטער, האָבען די אָנוועזענדע ערען זיך תיכף געווענדעט צו דער קריסטין מיט דער פראַגע, אַז דער קריסטין מיט דער פרעגע, פון דער אויגען זי אין אין ווער דאָס קינד אין. יענע האָט געענטפערט, אז דאָס קינד אין אינדעם. פאַר'

שטעהט זיך, אז מען האָט איהר שוין נישט געגלויבט. בעזונדערס פערדעכטיג איז געווען דאָס איינדרעלע אויסזעהן פון דעם קינד, וואָס לאָזט דרינגען, אז עס שטאַמט נישט פון אבי. וועמען. דאָס קינד האָט בסדר געלעגט דאָס קעפּעל אויף אַ זייט און געווען זעהר פאַר'מרה-שחורה'ט. עס האָט אָנגענומען אַ רחמנות דאָס צוצוקוקען. אין נישט אין יד אויפ'ן וואָקזאַל, אַ טאַטע פון קינדער, האָט, קוקענדיג אויף דעם ארומען יונגעלע, זיך דערמאָנט אַן זײַנע אייגענע קינדער.

בקיצור, עס האָט די יודען נישט געלאָזען איינרוהען. עטלעכע פערזאָן זענען אויסגעלאָפען אויפ'ן וואָקזאַל אין זדונסקאַ וואָליע בעמערקט אין אַ קריסטין בײַ דער האַנד זעהר אַ

אַ יונג אין שעהן קינד,

וואָס האָט זיך אַלעמען אויסגעזוכט, אז דאָס איז אַ יודיש קינד. יודען האָבען זיך אָנגעהויבען צו פאַראינטערעסירען אין אָנגעקוקט די קריסטן, ווי אין וואָס זי רעדט מיט דעם קינד. יענע האָט דאָס אָבער בעמערקט אין אָנגעהויבען זיך אויפצורעדען פון פרעמדע. זי אויגען.

דאָס האָט בײַ די יודען פערשטאַרקט דעם חשד אין זי האָבען שוין דאָס קינד פון אין נישט אַראָפּגעלאָזט, אין אַ געוויסען מאָמענט האָבען די יודען געהערט, ווי דאָס יונגעלע זאָגט אויף יודיש:

„וואַסער, איך וויל אַ ביסעל וואַסער.

דערהערענדיג די ווערטער, האָבען די אָנוועזענדע ערען זיך תיכף געווענדעט דעם צו דער קריסטין מיט דער פראַגע, אַז דער קריסטין מיט דער פראַגע, פון דער אויגען זי אין אין ווער דאָס קינד אין. יענע האָט געענטפערט, אז דאָס קינד אין אינדעם. פאַר'

אַ יודיש יונגעלע פון 3 יאהר, וואס אַ קריסטין האט צוגעגנב'עט

בײַ זײַנע עלטערן אין זדונסקאַ-וואָליער יודען האָבען בײַ די קריסטן דערקענט דאָס קינד פאַר אַ יודישעס.

מיר דערוויסען זיך ווייטערע סאָנסאַציאָנעלע פרטים פון דעם דאָזיגען אויס מערלישען פאַל.

עהערנעכטען בײַטאָג האָבען די יודישע פאַסאַזשירען אויפ'ן וואָקזאַל אין זדונסקאַ וואָליע בעמערקט אין אַ קריסטין בײַ דער האַנד זעהר אַ

אַ איידעל

פייערליכע אויפנאהמע לכבוד דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע

איז האנדווערקער-פערבאנד.

(ג) געלמען אוועגר איז אן אן צעג־טראלען האנדווערקער-פערבאנד פאלו־דנ־אוא 4 פארגעקומען א פייערליכע אויפנאהמע לכבוד די געסט פון ארץ ישראל: דזלמער לייב יפה און שמואל וישלאווצקי.

בײ א פול-געפאקטן זאל האט מע־גוסמער שטרויך געעפענט די קבלת־פנים-פייערונג און ערקלערט, אז די פערזאמלונג פון די פארוואלטונגען פון אלע בראנזשע-סעקציעס, וואס זענען ארגאניזירט בײם האנדווערקער-פער־באנד האט דעם צווק אנצוצולעגען די ריכטלינען פון דער אקציע פאר'ן קרן-היסור צווישען די יודישע בעלי־טלאכות אין לאדז.

דערויף האט אונ'ם נאמען פון דער צענטראלע און פון אלע סעקציע־פער־וואלטונגען בעגריסט די חשובע געסט דור. ב. אדרינאנס.

דזלמער לייב יפה האלט דאן א קור־צע, רוהרענדע רעדע, וועלכע ציגרט אן מיט בעגייסטערונג דעם גרויסען עולם.

— מיט א פאר יאהר צורוק — זאגט ה' יפה — בין איך געשטאנען אין דעמזעלבען זאל פאר א גרויסען המון יודישע האנדווערקער; איצט האב איך, לודער נושט די מעגליכקייט מיט זיי זיך דורכצורעדן. איך מוז עס מודה דורך אייך, די פארשטעהער פון די האנדווערקער. דערבײ שולדערט ה' יפה די שווערע אבערלעבונגען, וואס די בויער פון ארץ ישראל האבען דורכ־געמאכט די לעצטע פאר יאהר. דער קרוזיס איז שוין ארויבער, די אפאטיע דארף פערטרונען ווערען, עס מוז אונ־מערגענומען ווערען א בעגייסטע ארבייט מיט פרישען מוט און געשטארקטע כחות. וואס שייך די לאדזער, וועגען וועלכע עס געהען אום מעשיות, אז זיי זענען אין א״י מאטעריעל דורכגעפאל־לען, און עס נושט אמת. עס איז גוטער בײזער ווילען לגבי ארץ ישראל. דאס לאגר בויט זיך, וואקסט און ענטוויק־קעלט זיך, און דער פראצעס איז א נאטורליכער. ווען מען קוקט זיך איין מוסער אין דער פאקטישער לאגע פון אונזער אלמני-לאגר. שטראהל אויף אין אונז דער גלויבען אין דער נאציאנ־נאלער הויז.

אויב ה' יפה'ס רעדע איז געווען א פאעמע פאר אר ישראל, איז די רעדע פון ה' שמואל זשולאווצקי געווען דורכגערינגען מוט דער גלטערקייט פון א מענש, וואס האט גליקליך דורכ־געמאכט דעם עזומען, וואס עס שטעהט נאך פאר די הונדערטער טויזענדער יודען אין גלות.

ה' זשולאווצקי האט גערעדט זאלליך און דורכגעטראכט וועגען דער לאגר־ווירטשאפטליכען בוי פון א״י. און דעם נייעם ארץ ישראל זענען מיר און מיר דארפען זיין גאר מענשען פון שא־פונג, פון ארבייט. מיר זולען צו לעזען דאס פראבלעם פון ארבייטער-קלאס און דעם מומעלשטאנד — דעם סונטעז פון ארבייט פון שטאט און ארבייט פון דארף. דערהויפט מוז דער יסור פון ארץ ישראל זיין לאנדווירטשאפט.

ענטוויקלענדיג ווייטער דאס פראג־דאס פונ'ם ארץ ישראל-אויפבוי אויף די נאהענטע יאהרען, אונטערסטרעך דער רעדנער מיט פאקטען די נויטווענדיג־קייט פון פערוואנדלען די לאנד-ווירט־שאפט און ארץ ישראל און א פאלקס־ווירטשאפט. דערבײ מאר אונזער אויג־גאבע און ארץ ישראל נושט זיין בלויז א עקאנאמישע, נאר א הוסטארישע און דער ריכטונג, וו עס זאל געשאפען ווערען א נייער יוד מיט א גזונדער־פסיכאלאגיע, מיט לובע צו שעפערישער ארבייט און לובע צו די נאציאנאלע אודעען פון יודישען פאלק. דער אי־בערגאנג צו דער דאזיגער פאגע איז שווערער, אבער צו דעם עזומען מוזען די יודען פון גלות זיך שטעלען.

דער קבלת-פנים איז געשלאסען גע־ווארען מיט א געהערנער רעזאלוציע און מיט'ן געזאנג פון „התקוה".

טריפה'נע געגנז.

וואַרנונג-בריף פון מינסקער רב

(ג) דער מינסקער רב, ר' מאיר ווענ־גארטען האט מודיע געווען דעם לאר־זער ראבינאט, אז פון מינסק ווערט יעדע וואך עקספערירט קטן לארז א וואגאן געשאלטענע געגנז, וואס ווערען אין מינסק געשאלטען דורך מענשען, וועלכע מען האט מחרים געווען... די שחיטה ווערט בלומר'שט דורכגעפירט דורך א שוחט, בײ וועלכען די אנגרת־הרבנים האט צוגענומען דאס נאמנות.

דערבײ איז דער מינסקער רב מתרה דעם לארזער ראבינאט, אז די לארזער יודען זאלען זיין געהוטען צו קויפען די גענז פון מינסקער „שחיטה".

רעגלאמענטירטע סחורות.

(—) דער צענטראלער סוחרים-פער־אין (פעטערזבורג 10) מאלט בעקאנט אז עס ווערען אנגענומען בײם אויף ארײנפיהרען רעגלאמענטירטע סחורות אויף 1. סוואראל פון 1929 ביז'ן 7. דעצעמבער. בײם עס מען אפגעבען נאר ביז'ן ערמאיטען מערמ'ן מעגליך אן ד' זאנצעלאריע ישעי'ן אין לא־פאל פון ס'דרים-פ'ראיז.

ד"ר א. סינגאלאווסקי אין לאדז

זיין בעזוך שטעהט איז צוזאמענהאנג מיט דער אקציע, צו אינדוסטריאליזירען יודען.

(—) הייגט דינסטאג קומט קיין לאדז ד"ר א. סינגאלאווסקי, מיטגליד פון דער צענטראל־פערוואלטונג פון „ארט"-פערבאנד אין פערלין.

זיין געזוך אין לאדז שטייט אין צו־זאמענהאנג מיט דער פערברייטערטער טעטיגקייט פון „לאדזער „ארט" אויפ'ן געביט פון אינדוסטריאליזאציע, וואס איז געווארען אונס פון די וויכטיגסטע געבוטען, אויף וועלכע „ארט" האט געלעגט גרויסע פערדינסטען.

אין לאדז וועט ד"ר א. סינגאלאו־סקי ארויסטרעטען מיט פארטראגען אין איינינע געזעלשאפטליכע און ווירט־שאפטליכע ארגאניזאציעס, וואס האבען זיך בעזונדערס פעראינטערעסירט מיט'ן פראבלעם פון אינדוסטריאליזא־ציע בײ די יודישע מאסען.

הילף פאר די געליטענע פון טעקסטיל-שטרייק

די סטאלפצער ארגאניזאציע פון די עכטע „פועלי ציון" האט איבערגעשיקט צו דער היגער „פועלי ציון"-ארגאניזאצ־יע 32 זל. פאר די געליטענע פון לעצ־טען טעקסטיל-שטרייק אין לאדז. דאס געלד איז גלייך איבערגעגעבען געווא־רען אין סעקרעטאריאט פון די היגע קלאפען-מאראינען.

ד' ניעסטע פערפומען

פודערז, מעלניש און בלומען-וואסער
ווי אויך מערשידענע קרעמען עמפעהלט צו די
ביליגסטע פרייזען.
די איבעראל בעוואוסטע פערפומעריע
י. דרוכער
זאוואדזקא 11, — טעל. 75-92.
בעמ.: יעדער קויפער בעקומט גראטיס א מלנשע פערפום פון דער
וועלט-בעריהמטער פירמע FASCINATA BERLIN

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908

הייגט, דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע אין פאליציאיש-מיליטע־רישען ביורא אויף פיעטריקאוער 212 די יונגעלעט פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14-טן קאמי סאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, אויף Sz ביז Z

קאנטראל-פערזאמלונגען

הייגט, דארפען זיך שטעלען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען צו דער קאנ־טראל-קאמיסיע אויף לעשנא 9. די מאנס־לייט פון יאהרגאנג 1903, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13-טן קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נ'מען וואס הויבען זיך אן אויף די ליטערעס:

P ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף נייעצינעל-גאס. 51 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1891 וואס וואו־נען אויפ'ן שטח פון 1 6 4 7 10 12 13 און 14 קאמיסאריאט, וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט:

A ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף קאנסטאנטינער 62 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1901, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאפיטע־ריאטען 2, 8, 5, 8, 9 און 11 וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט R ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף קאנטראל-פערזאמלונגען צו דער קאנ־טראל-קאמיסיע אויף לעשנא 9. די מאנס־לייט פון יאהרגאנג 1903, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 13-טן קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נ'מען וואס הויבען זיך אן אויף די ליטערעס:

P ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף נייעצינעל-גאס. 51 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1891 וואס וואו־נען אויפ'ן שטח פון 1 6 4 7 10 12 13 און 14 קאמיסאריאט, וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט:

A ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף קאנסטאנטינער 62 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1901, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאפיטע־ריאטען 2, 8, 5, 8, 9 און 11 וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט R ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף נייעצינעל-גאס. 51 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1901, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאפיטע־ריאטען 2, 3, 5, 8, 9 און 11, וואס זייערע פא־מיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף R ביז Z

צו דער קאנטראל-קאמיסיע אויף קאנסטאנטינער 62 דארפען זיך שטעלען די מאנסלייט פון יאהרגאנג 1901, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון די קאפיטע־ריאטען 2, 8, 5, 8, 9 און 11 וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט R ביז Z

איהר וועט זייט צופריעדען!

אנ'אונסגעצייכענטען ראדיו-אפנעהמער — ביי דער פירמע — קליעענדיג ביליג און גינסטיג

RADIO—REICHER INŻ. J. PIOTRKOWSKA 142 TEL. 15-57 i S-ka

ה' ש. זשוכאוויצקי,

מיטגליד פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע
נעהמט אן אינטערעסאנטען נאר אין ביורא פון „קרן-היסור",
צעגעלניאנא 4, פון 4—6 נאכמיטאג.
6588

ארבייטער פון „ווידזעווער מאנופאקטור" קריגען ארבייט.

(פ) צולוב'ן דוישערנדען שטרייק אין „ווידזעווער מאנופאקטור", האבען די ארבייטער פון דער שפונגערט אנגעהויבען זיך זולען ארבייט און ארגעט פאר דיסען. דער לארעקישער פעראיין און „פראצא" האבען געשאפען ארבייט פאר עטליכע צעהנדלונג ארבייטער, ווייל אין קוואליפיצירטע שפונגערס איז פאר־האן א מאנגעל.

מאניסטראט געוואונען דעם משפט מיט די צופאהר טראמוואיען.

(מ) ווי בעקאנט האט דער מאגיס־טראט אנגעקלאגט די דירעקציע פון צופיהרטראמוואיען פאר איהר נושט אפהיטען דעם אפטאר מכח טאריף־הנחות פאר די אינוואלינער פון דער פארשטאט ברום דאלנו.

געלטען איז וועגען דעם ענין פארגע־קומען א מאנפערענץ און דער וואיע־וואורזטווע, וואס האט זיך אין דער פראגע געשטעלט אויף דער זייט פון מאגיסטראט און די דירעקציע פון די צופאהר-טראמוואיען האט זיך ענטשל־טיג מתחייב געווען אנהויבענדיג פון 28 ד. ח. אינצופיהרען די הנחה-פולעמען אויף פאר די אינוואלינער פון ברום דאלנו.

דער ערשטער שנייי

(—) ווילען 4 פארמאנס אז אין לארז געפאלען דער ערשטער דראבינער שנוי. בײ דערויף איז געגאנגען א רעגען, וואס האט דעם אנגעפאלענעם שנוי אין משר פון א האלבער שעה צייט צעשמאלצען.

דער ווינטער רוקט זיך קענטיג אן אויף א אמת, אויף וואס די סוחרים קוקען שוין לאנג אויס.

שרעקליכע שרפה הינטער ראדאמסק

(§) געלטען אין אוועגר האט אין דארף גראנוצע הינטער ראדאמסק אויס געברעכען א גרויסע שרפה צולוב'ן שטארקען ווינד האט דאס פייער אויף ארומגעלאפט 30 ווירטשאפטען. אויפן ארט פון דער שרעקליכער שרפה, וואס האט בעדראהט דאס גאנצע דארף, זע־גען אנגעקומען העלפער א צעהנדלונג פייערלעשער אפטיילונגען. פון דער ארומגיגער סביבה, נאך א לאנגער און ענערגישער רעטונגס-אקציע איז די שרפה געלונגען אינצולעשען. עס זענען אפגעברענט געווארען 30 וואוין-הויזער, 50 ווירטשאפטס-בנינים, מוטער און א מיל לעבעדיגער אינוואנטאר. וואס אין געווען די סבה פון דער שרפה איז לעת־עתה נושט פעסטגעשטעלט געווארען.

דרשה אין שוהל וועגען „זעלבסט-אויסקום".

(נ) דער לארזער קאמוטעט צו פראפאגירען פאר „זעלבסט-אויסקום" האט זיך געווענדעט צו דער קהלה מיט א בוטע, אז דעם 1. דעצעמבער זאל גע־האלטען ווערען א רעדע וועגען דער נויטווענדיגקייט צו אונטערשטיצען די העמושע פראדוקציע.

די קהלה האט אובערגענומען דעם הרב פיינער דעם אויפטראג צו רעדען אין דער אלט-שטעמושער שוהל אויף דער דרמאנסקער טעמע.

—0—

צו בעשטימען דעם טערמין פון די וואהלען אויפ'ן 31 דעצעמבער, וויל אין דעם מאג ענדיגט זיך די קאנענץ פון דער קראנקען-קאסע. ווי בעקאנט האט די אויפזיכטס-מאלט געגענטערט, אז זי וועט וועגען דעם מעלדען ביז'ן 7. דעצעמבער. ארום דער פראגע האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע און ס'איז בע־שלאסען געווארען אין פאל, אז די קאנ־דענץ זאל פערלענגערט ווערען, ווידער אמאל צושוקען א רעלענאציע קיין וואר־שא אונטערהענדלען.

א קצב בעמאלעז מיט קלעפ

א שומר שבת'ניק

(נ) א גרויסע שומרי שבת'ניקעס אין פרעמאג אחעק אויף „גאשטשונג דבור" פרי אלמונג צו געבען, אז די יאטקעס זאלען געשלאסען ווערען צו לולם-צונ־דעג. זיי האבען בעמערקט, אז די יאט־קע פון יודישען מריפה-קצב (א סיב־לאקאטאר בײ א כשר-קצב) משה וע־בער איז אפען און דער יוד איז נאך לולם-צונדען געשטאנען בײם יאטקע־קלאץ און געלוזט געלד. די יודען זענען ארין צו אוחם און געבעטען צו שלוסען אויפרעגונג בײם ווד הרבנים אין לאדז דיא יאטקע. דערבײ האבען די יודען נוט געוואלט אפטרעטען. בײ די יאטקע ווערט געשלאסען ווערען. דאס האט מריפה-קצב אויפגעקלאט און ער האט זיך גווארען שלאגען א שומרי שבת־ניק נחום אלי' באמבס.

דערנאך איז משה וועבער געשטאנען נאך בײ א שטוק אין שבת ארין, און פערקויפט מריפה פלייש.

דער פאל האט ארויסגערופען גרויס אויפרעגונג בײם ווד הרבנים אין לאדז

דרשה אין שוהל וועגען „זעלבסט-אויסקום".

(נ) דער לארזער קאמוטעט צו פראפאגירען פאר „זעלבסט-אויסקום" האט זיך געווענדעט צו דער קהלה מיט א בוטע, אז דעם 1. דעצעמבער זאל גע־האלטען ווערען א רעדע וועגען דער נויטווענדיגקייט צו אונטערשטיצען די העמושע פראדוקציע.

די קהלה האט אובערגענומען דעם הרב פיינער דעם אויפטראג צו רעדען אין דער אלט-שטעמושער שוהל אויף דער דרמאנסקער טעמע.

—0—

— בעטקע! — האט לעאן גענומען רעדען, — ווארום זאלען מיר זיך קרי־גען. לאמיר בעסער ענגער פערבינדען אונזערע הערצער פאר חיטערדיגער ארבייט.

— אוועק פון מ'ר! דו ברודער-מערדער! דו רעדסט אויך פון הערצער? אוועק פון מיינע אויגען! נישט דו וועסט מיך פיהרען צום גרויזאמען ניקאלייען, נאר איך אליין וועל זיך איבערגעבען אין זיינע הענד, וועלכע גוסס'ן. אנשטאט צו געהן מיט א „קין", וועל איך בעסער געהן מיט'ן שומר ישראל!

זי האט ארומגערופען יהודית קאפלאן, וועלכע האט אלעס געהערט און האט הויך געזאגט:

— יהודית, מיין טייערע איבערגעבענע חברת, איך געה איצט צום גרוי־סען ניקאלייע'ן. גאט ווייס, וואס וועט מיט מיר פאסירען. מיר לעבען אין אזא צייט, וואס קיינער איז נישט זיכער מיט'ן לעבען, נישט אפילו א הויפטריכטערין, און נישט אפילו א שוועסטער פון א קריגס-מיניסטער. איך בעט דיך יהודית! זאג אויב חלילה מיט מיר וועט עפעס אנ'אומגליק פרעסען, זאלסט נעמען פאר מיר נקמה, אט ווי די אמאליגע היסטארישע יהודית. דו ווייסט שוין אליין, פון וועמען. זי האט זיך צוקושט מיט יהודית'ן, געהארפען א פעראכטליכען בליק אויף לעאנ'ען און איז שטאלץ ארויס פון געריכטס-הויז...

ניקאלט איז געלעגען אויפ'ן קראנקען בעט, רוהיג און שטיל. ס'האט אויס־געזעהען אז ער פיהלט א סך בעסער. אמת, ער האט נישט געקענט רעדען, אבער ער איז געווען מיט זיין פולען פערשטאנד, און ווען ער האט דערזעהן בעטקע'ן אין זיין צימער, איז א ליכטיג צופרידענער שמייכעל אריבער אויף זיינע פער־שמאכטע און אויסגעטריקענטע ליפען. ער האט איהר געוואונקען, אז זי זאל זיך זעצען, אבער זי איז געשטאנען אין איהר גאנצע הערליכקייט, ווי א געמען פון נקמה. זי האט גערעדט שטיל, אבער קלאר און דייטליך, אז ניקאלאי זאל הערען:

— ניקאלאי! דו גרויסער וועלט-מערדער! דו זעהסט אז דיין שעה האט גע־שלאגען! דיינע מיגונען זענען געצעהלט; דו האסט געלאכט פון יודישע מערטי־רער, פון יודישע ליידענדע נשמות, פונקט ווי דער אמאליגער טיטוס, און האט בײדע דאס זעלבען סוף!

כ'בין דא נישט אליין, כ'בין דא מיט'ן שומר ישראל; דיינע געלעהטע הענט קענען מיך אפילו נישט אנריהרען. נישט נאר בעטאלען, דיין אשמדאי-מויל איז שטום. איך זעה ווי דער טויט האט שוין אויסגעשפרייט זיינע פליגלען אויף דיר, און באלד וועסטו גע'משפט ווערען פאר'ן אמת'ן יודישען גאט!..

18-טער קאפיטעל

ניקאלאי לעניו טויט.

דעם 21. יאנואר 1924, 6 א זייגער אין אונטנ, איז אויסגעבראכען די קא־טאסטראפע. א גאנצע שעה האט געדויערט דער שארפער און שווערמדיגער אנ'אנ־אם האט זיך אויסגעדריקט אין אנווערען דעם בעוואוסטזיין, און א שטארקער אי־שטרענגונג פון דער מוסקולאטור. זעקס א זייגער מיט פופציג מינוטען איז אנגע־קומען דער טויט, אלע רעזולטאטן פון פאראליז פון די אטעם-ארגאנען און היפע־שעמיע (איבערברענגען פון קערפער).

בעטקע האט געהאט די זכיה צו זעהן מיט איהרע אייגענע אויגען. ווי דער גרויזאמער ניקאלאי, וועלכער האט פעראומגליקט איהרע עלטערען, שוועסטער, ברי־דער און דאס גאנצע יודישע פאלק, מוטשעט זיך מיט א לאנגער, שמערצליכער גסיסה און שטארבט. זי האט דאן טיף אין איהר הארצען געגעבען א שבת צום שומר ישראל.

אויף מערגען נאך דער לויה, האט זיך אנגעהויבען א שטילע קריגערישע צווי שען די רויטע תלמידים, ווער ס'זאל ירשענ'ן לענינ'ס רויטען טראנץ?

די פערטרעטער פון דער רויטער ארמעע, האבען נישט אנדערש געדענקט, אז זייער ליבלינג, דער „רויטער לייב", דער קריגס-מיניסטער לעאן טראצקי, וועל־כער איז דער פעהיגסטער און שטארקסטער מאן נאך ניקאלאי'ן, וועט נעמען דעם רויטען טראן. ובפרט, אז ער איז תמיד געווען די רעכטע האנד פון ניקאלט'ען, און אלע מאל מלעגען בײדע מוזען געהן צוזאמען, ווי א צווילינג. לע־נין און טראצקי „לענין", איז תמיד געווען בײם סאלק ווי אטן פון זען. און נישט נאר די פארשטעהער פון די ארמעען האבען אזוי גערעכנט, נאר אלע. און דאס פאלק אויך.

(ד. ר. ט. ז. ע. צ. נ. ג).

— יא, לעאן! דו, און פערגעס נישט, אז דאס געהט ארויס פון דעם מויל פון דער ערשטער הויפטריכטערין פון דער סאוויעטען-טאכט, און איך האב דערצו ריכטיגע בעהייזען און ריכטיגע עדות.

— בעטקע! פערגעס נישט, אז איך בין דער קריגסמיניסטער פון דער שארקער רויטער ארמעע, וועלכע וועלען געהן פאר מיר אין פייער און וואסער!

— נשן, לעאן! דו ביסט נישט מעהר, ווי א יוד, אדער בעסער געזאגט א יודישער פערעטער.

— בעטקע! — האט ער גערערט ענסשלאסען. — כ'וויל פון קיין זאך נישט וויסען, און איך וויל אויך נישט מיסען, וואס שטעמער וועט זיין. איך לעב איצט פאר דער גרויסער אידעע, און איך וועל נישט אפטרעטען אויף א האר. איך האב געגעבען מיין וואר דעם גרויסען ניקאלאי'ען, אז איך וועל דיך ברענגען צו איהם. דו פערשטעהסט?

— אה יא, ברודער! כ'פערשטעה זעהר גוט! כ'פערשטעה דערצו נאך עפעס. אז „קין" וויל הרג'ענען אנ'אייגענע שוועסטער! אבער ס'וועט נישט געלונגען! נישט יודישער גאט לאזט פון אויר! — האט זי געענטפערט מיט פעראכטונג.

— בעטקע! — האט לעאן גענומען רעדען, — ווארום זאלען מיר זיך קרי־גען. לאמיר בעסער ענגער פערבינדען אונזערע הערצער פאר חיטערדיגער ארבייט.

— אוועק פון מ'ר! דו ברודער-מערדער! דו רעדסט אויך פון הערצער? אוועק פון מיינע אויגען! נישט דו וועסט מיך פיהרען צום גרויזאמען ניקאלאי'ען, נאר איך אליין וועל זיך איבערגעבען אין זיינע הענד, וועלכע גוסס'ן. אנשטאט צו געהן מיט א „קין", וועל איך בעסער געהן מיט'ן שומר ישראל!

זי האט ארומגערופען יהודית קאפלאן, וועלכע האט אלעס געהערט און האט הויך געזאגט:

— יהודית, מיין טייערע איבערגעבענע חברת, איך געה איצט צום גרוי־סען ניקאלייע'ן. גאט ווייס, וואס וועט מיט מיר פאסירען. מיר לעבען אין אזא צייט, וואס קיינער איז נישט זיכער מיט'ן לעבען, נישט אפילו א הויפטריכטערין, און נישט אפילו א שוועסטער פון א קריגס-מיניסטער. איך בעט דיך יהודית! זאג אויב חלילה מיט מיר וועט עפעס אנ'אומגליק פרעסען, זאלסט נעמען פאר מיר נקמה, אט ווי די אמאליגע היסטארישע יהודית. דו ווייסט שוין אליין, פון וועמען. זי האט זיך צוקושט מיט יהודית'ן, געהארפען א פעראכטליכען בליק אויף לעאנ'ען און איז שטאלץ ארויס פון געריכטס-הויז...

ניקאלט איז געלעגען אויפ'ן קראנקען בעט, רוהיג און שטיל. ס'האט אויס־געזעהען אז ער פיהלט א סך בעסער. אמת, ער האט נישט געקענט רעדען, אבער ער איז געווען מיט זיין פולען פערשטאנד, און ווען ער האט דערזעהן בעטקע'ן אין זיין צימער, איז א ליכטיג צופרידענער שמייכעל אריבער אויף זיינע פער־שמאכטע און אויסגעטריקענטע ליפען. ער האט איהר געוואונקען, אז זי זאל זיך זעצען, אבער זי איז געשטאנען אין איהר גאנצע הערליכקייט, ווי א געמען פון נקמה. זי האט גערעדט שטיל, אבער קלאר און דייטליך, אז ניקאלאי זאל הערען:

— ניקאלאי! דו גרויסער וועלט-מערדער! דו זעהסט אז דיין שעה האט גע־שלאגען! דיינע מיגונען זענען געצעהלט; דו האסט געלאכט פון יודישע מערטי־רער, פון יודישע ליידענדע נשמות, פונקט ווי דער אמאליגער טיטוס, און האט בײדע דאס זעלבען סוף!

כ'בין דא נישט אליין, כ'בין דא מיט'ן שומר ישראל; דיינע געלעהטע הענט קענען מיך אפילו נישט אנריהרען. נישט נאר בעטאלען, דיין אשמדאי-מויל

זיך געפונען

אריגינעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה
פון י. ל. ליפשיץ

לאדזער טאגעבלאט — 276 — Lodzer Tageblat

א טאכטער א משומדת בעשולדיגט איהר פאטער און צוויי שוואגערס אין א מארד און אונטערצינדונג

לובלין —

דאס ליבלינער קרייז-געריכט האט אין קראסנאסטאוו בעטראכט א אויסערגעוועהנליכן פראצעס, וועלכער האט געדויערט 3 טעג. געווען איז דאס א „געוועהנליכער" דערפ'שער ענין: אונטערצינדען אין מארד. דאס אבער האבען זיך געקרייצט נאר זייטיגע מאמענטען: יודישע יעגערערען אין אנטאגאניזמען צווישען א משומדת'טע מיט איהרע יודישע פארען. אט דאס אלץ האט פעראורזאכט, אז אויף דער בעשולדיגונגס-באנק זענען געהאנגען געווארען 6 איינוואוינער פון דארף מאצעיאב-סטארי, קרעסנאסטאווער פאוויאט: חאיצער שעיקא 25 יאהר אלט, פראנציסשק שינדעל 39 יאהר א., קאראל וויליגל 25 י. א., גרשון האניג 60 יאהר, דוד האניג 35 י. און שלמה האניג 26 י. די לעצטע צוויי זענען אחי-דעמס פון אנגעקלאגטען גרשון האניג. די ערשטע דרייי זענען אנגעקלאגט געווארען אין אונטערצינדען א הויז פון דארפישען איינוואוינער ערליכמאן און אין דערהרג'נען א געוויסען פעליקסאווסקי און די לעצטע דרייי—אין אנרעדען די ערשטע צום אונטערצינדען און צום מארד.

דער דאזיגער פראצעס האט אונטער זיך א זעהר אינטערעסאנטע פאר • געשיכטע: אין מאנאט אקטאבער 1916 איז אין דארף מאצעיאב-סטארי אויסגעבראכען א שרפה אין הויז פון נחמיה ערליכמאן. דאס הויז איז פערברענט געווארען. די אויסמארשונג האט בעוויזען, אז דא איז פארגעקומען א אונטערצינדונג. ה' ערליכמאן האט אין דער ערשטער רייהע חושד געווען די פאמיליע האניג, אז זיי האבען דאס צוליב קאנקורענץ אונטערגעצינדען דאס הויז, א גיטעל האט ערקלערט, אז זי האט א בויז הארץ אויף איהר פאטער פארוואס ער האט איהר, בעת זי איז ענטלאפען פון דער היים זיך שפד'ן, בעשולדיגט פאר דער פאליציי אין גנבה, אז זי האט געהערט דאס איהר פאטער מיט די צוויי איידעמס גרייטען זיך צו שלאגען איהר מאן און דעריבער האט זי זיך געלאזט אנרעדען פון ערליכמאנען עדות צו זאגען געגען איהר פאטער און שוואגערס. יאן פטאשעק האט ערקלערט, אז אלץ זיינע ערקלערונגען האט ער געשטיצט אויף די רייד פון זיין ווייב.

וואס שייך די ערקלערונגען פון ערמארדעטען פעליקשאווסקי'ס פרוי, אז איהר מאן האט איהר געשיקט צו די האניגס נאך געלד, איז דער פערשידיגונג גלייך געלונגען צו בעווייזען, אז פעליקשאווסקי האט געהאט א אייגען חויז אין שכנות מיט די האניגס, אז ערליכמאן האט געוואלט דינגען בייאיהם אין הויז א געוועלב צו קאנקורירען מיט די האניגס און דעריבער האט פעליקשאווסקי אונטערהאנדעלט מיט די האניגס וועגען געלד כדי נישט צו פערדינגען א געוועלב זיין קאנקורענט ערליכמאן.

בעת דאס עדות • זאגען פון דער משומדת'טע האט איהר פאטער, דער 60-יאהריגער גרשון האניג זיך שטארק צעוויינט. וואס ס'האט געמאכט א טיפען אינדרוק אין זאל.

אין א זעהר שעהנע און איבערצייגענדע דרישהאלבען שעה'דיגע רעדע האט דער פערטיידיגער אדוו. לעווינסאן אנגעיזען, אז דער אלטער האניג מיט זיינע צוויי איידעמס האבען זיך ארויסגעקומען אויף דער בעשולדיגונג פון בראנד און מארד. לעווינסאן האט בעוויזען, אז דער אלטער האניג מיט זיינע צוויי איידעמס האבען זיך ארויסגעקומען אויף דער בעשולדיגונג פון ערמארדעטען פעליקשאווסקי'ס פרוי. אז איהר מאן האט איהר געשיקט צו די האניגס נאך געלד, איז דער פערשידיגונג גלייך געלונגען צו בעווייזען, אז פעליקשאווסקי האט געהאט א אייגען חויז אין שכנות מיט די האניגס, אז ערליכמאן האט געוואלט דינגען בייאיהם אין ח